

การพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรค
ตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย
ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ

Development of Tuberculosis Prevention and Control Surveillance System
along Thai-Laos Cross Border,
Nongkhai Province : An applied MOU

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) พัฒนาแนวทางการบันทึกความร่วมมือ การพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาวในพื้นที่จังหวัดหนองคาย (2) พัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ และ (3) ประเมินผลความสำเร็จของการพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ **ประชากรที่ศึกษา** จำนวนทั้งสิ้น 19 แห่ง ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มหน่วยงานสาธารณสุขตามแนวชายแดนไทย - ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย จากประเทศไทย จำนวน 14 แห่ง และ (2) กลุ่มหน่วยงานสาธารณสุขตามแขวงที่ติดชายแดน-ไทย จากสปป.ลาว ของหน่วยงานในสังกัดนครหลวงเวียงจันทน์ จำนวน 5 แห่ง **กลุ่มตัวอย่าง** ที่ศึกษาเลือกแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) รวมทั้งสิ้น 40 คน ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานจากกลุ่มหน่วยงานสาธารณสุขตามแนวชายแดนไทย - ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย จากประเทศไทย จำนวน 29 คน และ (2) ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานจากกลุ่มหน่วยงานสาธารณสุขตามแขวงที่ติดชายแดนไทย จากสปป.ลาว ของหน่วยงานในสังกัดนครหลวงเวียงจันทน์ จำนวน 11 คน

วิธีการศึกษา แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ **ระยะที่ 1** การพัฒนาแนวทางการบันทึกความร่วมมือ การพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ.2554 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2555 โดย (1.1) การวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ในการดำเนินงานก่อนการจัดทำแนวทางการบันทึกความร่วมมือการพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ.2555 เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพัฒนาแนวทางการบันทึกความร่วมมือฯ (1.2) การพัฒนาแนวทางการบันทึกความร่วมมือ การพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ถึง เดือน กันยายน พ.ศ.2555 **ระยะที่ 2** การพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ โดย (2.1) การนำแนวทางการบันทึกความร่วมมือมาออกแบบการพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ โดยองค์ประกอบใน 4 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการวางแผน ด้านผลผลิต และด้านการสะท้อนกลับข้อมูล ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2555 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ.2556 และ (2.2) การทดลองใช้การพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ ระหว่าง เดือน ตุลาคมพ.ศ.2556 – กันยายน พ.ศ. 2557 **ระยะที่ 3** การประเมินผลความสำเร็จของการพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ.

2557 - มีนาคม พ.ศ.2558 โดย (3.1) ประเมินผลที่ได้จากการพัฒนาแนวทางการบันทึกความร่วมมือ จากการทดลองใช้ระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย - ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย โดยเฉพาะรายงานผู้ป่วยวัณโรคผ่านระบบเฝ้าระวังฯ ที่ได้พัฒนาขึ้น (3.2) การประเมินคุณภาพการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ ใน 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และ (3.3) การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ต่อการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสนทนากลุ่ม โดยการกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อคิดเห็นและแนวทางการศึกษาในแต่ละระยะที่กำหนด แบบสำรวจผลการดำเนินงานจากความคิดเห็นการประเมินคุณภาพ และแบบสอบถามความคิดเห็นความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ **การวิเคราะห์ข้อมูล** เชงปริมาณ ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ช่วยในการคำนวณ และเชงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา

1. การพัฒนาแนวทางการบันทึกความร่วมมือ การพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย พบว่า (1.1) ผลการวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ ก่อนการจัดทำแนวทางการบันทึกความร่วมมือฯ ที่ผ่านมา ยังไม่มีการวางแผนจัดทำแนวทางการบันทึกความร่วมมือในเรื่องการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคอย่างเป็นระบบมาก่อน แต่มีการจัดทำบันทึกการเจรจาระหว่างกระทรวงสาธารณสุข ที่อ้างถึงข้อตกลงความร่วมมือ เรื่องใช้หวัดนก โรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำต่างๆ ตั้งแต่ปีพ.ศ.2550 และมีการอ้างถึงการประชุมความร่วมมือด้านสาธารณสุขระดับท้องถิ่น ระหว่างจังหวัดหนองคายและนครหลวงเวียงจันทน์ ครั้งที่1 เมื่อปีพ.ศ.2551 และ ครั้งที่ 2 เมื่อปีพ.ศ.2555 เพื่อพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคติดต่อที่สำคัญระหว่างชายแดนลุ่มน้ำโขง ระหว่างจังหวัดหนองคายกับนครหลวงเวียงจันทน์ จังหวัดเลยกับแขวงไซยะบุรี และจังหวัดบึงกาฬกับแขวงบอลิคำไซ ซึ่งในการประชุมครั้งนี้มีการผลักดัน นำไปสู่การจัดทำข้อตกลงการทำงานร่วมกัน มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และกำหนดให้มีการติดตามการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย อย่างต่อเนื่อง สำหรับด้านการรายงานโรควัณโรคตามระบบ Mekong Basin Disease Surveillance: MBDS พบว่า มีการรายงานโรควัณโรค ในรายงานโรคติดต่อตามแนวชายแดน ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามระบบ MBDS แต่ยังไม่ทันเวลา และยังไม่มีการบูรณาการร่วมกันในการจัดทำสถิติสถานการณ์โรค เพื่อประสานข้อมูลการดำเนินงานร่วมกัน ด้านระบบส่งต่อผู้ป่วย (Refer out) พบว่า การลงประวัติผู้ป่วยไม่ชัดเจน เนื่องจากไม่ใช่ชื่อจริง ที่อยู่ไม่ชัดเจน ระบบการขึ้นทะเบียนในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ค่อนข้างล่าช้า รวมถึงสถิติผู้ป่วยที่ไม่เปิดเผยข้อมูล ทำให้การรายงานสถานการณ์โรคและการติดตามการรักษาผู้ป่วยวัณโรคยังไม่ครบถ้วน จึงเป็นที่มาของการเลือกโรควัณโรคที่ยังเป็นปัญหามานำร่องในการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรค ตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลผู้ป่วยและข้อมูลการรักษา ไม่มีการวางแผนร่วมกัน และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการรักษาวัณโรคค่อนข้างน้อย ขาดการทบทวนการปรับสูตรยา เพื่อการรักษาทั้งสองประเทศให้มีความใกล้เคียงหรือเหมือนกัน (1.2) การพัฒนาแนวทางการบันทึกความร่วมมือ การพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย -ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย พบว่า มีการอ้างอิงตามกรอบนโยบายความร่วมมือที่ผ่านมา กรอบการรายงานโรค

กลไกการประสานงาน วิธีการและสถานที่ลงนามการบันทึกความร่วมมือการพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ซึ่งการพัฒนาแนวทางการบันทึกความร่วมมือ การพัฒนาระบบเฝ้าระวังฯ ดังกล่าว เป็นผลที่เกิดจากการประชุมร่วมกันทั้ง 3 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 8 -10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 เป็นการประชุมติดตามความก้าวหน้าการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 และติดตามความร่วมมือการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ ชายแดนลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งพบว่าโรคติดต่อเป็นปัญหาในการรายงานตามระบบ Mekong Basin Disease Surveillance: MBDS ซึ่งที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันในการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคติดต่อ ตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 3 - 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 มีความก้าวหน้าในการพิจารณาจัดทำร่างบันทึกความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรค ตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ระหว่าง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย กับนครหลวงเวียงจันทน์ และครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 24 - 25 กันยายน พ.ศ. 2555 มีการลงนามบันทึกความร่วมมือการพัฒนาาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรค ตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ระหว่างสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย กับนครหลวงเวียงจันทน์

2. การพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ พบว่า เป็นผลสืบเนื่องจากการศึกษาในระยะที่ 1 โดยมีการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพปัญหา และการอภิปรายกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดมาจัดทำร่างแนวทางการบันทึกความร่วมมือ ที่ได้จากการประชุมร่วมกันทั้ง 3 ครั้ง นำไปสู่การจัดทำแนวทางการบันทึกความร่วมมือ เพื่อนำมาออกแบบการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ และทดลองใช้ระบบดังกล่าวตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ระหว่าง เดือนมกราคม พ.ศ.2556 ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ.2556 ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญ ตามคุณลักษณะที่ได้กำหนดไว้ จำนวน 5 คน ได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบเฝ้าระวังฯ ดังกล่าว โดยมีครอบคลุมทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า มีความครอบคลุมตามประเด็นที่กำหนด คือ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ มีการกำหนดขอบเขตด้านความร่วมมือ มีการใช้เครื่องมือ เช่น แบบฟอร์มการส่งต่อผู้ป่วยเป็น 2 ภาษา วิธีการรายงานผู้ป่วยโรคที่เข้าระบบรายงาน วิธีการบันทึกการรักษา โดยใช้คู่มือการดำเนินงานโรค และคู่มือการรักษาโรคเป็นแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน สำหรับการกำหนดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย บุคลากรรับผิดชอบงานจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย /TB คลินิกโรงพยาบาลหนองคาย / โรงพยาบาลที่มีพื้นที่ติดชายแดนไทย-ลาว โรงพยาบาลเอกชน ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย และผู้บริหาร /TB คลินิก ของโรงพยาบาลในนครหลวงเวียงจันทน์ และการนำผลจากการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการทำบันทึกความร่วมมือไปใช้ประโยชน์ โดยการติดตามผลการรักษาโรค ด้านกระบวนการ พบว่า มีกระบวนการวางแผน การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผล การดำเนินงานตามแผนพัฒนาความร่วมมือในการป้องกันควบคุมโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว และการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ ด้านผลผลิต มีการรายงานโรคตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่กำหนด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการร่วมกัน และมีการใช้แบบฟอร์มส่งต่อผู้ป่วยใน 2 ภาษา และด้านการสะท้อนกลับข้อมูล พบจุดเด่น (1) เป็นการพัฒนางานที่อ้างอิงกรอบนโยบายการป้องกันควบคุมโรคติดต่ออันตรายระหว่างประเทศ ชายแดนลุ่มแม่น้ำโขง ที่ส่งผลให้มีการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ ที่สามารถเชื่อมโยงกรอบนโยบายกระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดขอนแก่น และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดในพื้นที่ชายแดนสู่การ

ปฏิบัติ เพื่อการแก้ไขปัญหาโรคที่เป็นปัญหาในพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ ด้วยความร่วมมือของเครือข่ายทั้งสองประเทศที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน (2) เป็นการแปลงระดับนโยบายสู่การปฏิบัติ สามารถปฏิบัติได้จริง โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันจัดทำแนวทางการบันทึกความร่วมมือเป็นแนวทางการปฏิบัติที่อาศัยการออกแบบการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคฯ จากการวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพปัญหา ร่วมกันในการวางระบบเพื่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ด้วยความร่วมมือจากการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ ชายแดนลุ่มแม่น้ำโขง และการรายงานโรคในระบบ Mekong Basin Disease Surveillance: MBDS ที่ผ่านเป็นกรอบแนวทางปฏิบัติ ที่ใช้องค์ความรู้ด้านวิชาการนำสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อการมีสุขภาพที่ดีของประชาชนทั้งสองประเทศให้ได้ตามมาตรฐานเดียวกันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และมีกลไกการทำงานของด้านควบคุมป้องกันโรคระหว่างประเทศสนับสนุนการดำเนินงานร่วมกัน (3) ผู้ป่วยโรคจาก สปป.ลาว สามารถเข้าสู่ระบบการรายงานและส่งต่อผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น เมื่อเทียบกับก่อนการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคฯ ทั้งนี้เพราะมีการดำเนินงานตามระบบดังกล่าวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่งผลต่อการควบคุมโรคตามแนวชายแดน มีประสิทธิภาพมากขึ้น (4) การพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ ระหว่างสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย กับนครหลวงเวียงจันทน์ ถือเป็นรูปแบบการสร้างความร่วมมือในการป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพตามแนวชายแดนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จุดด้อย และสภาพปัญหาอุปสรรค (1) ด้านการประสานงานของทีมงาน มีขั้นตอนและใช้เวลาค่อนข้างมาก โดยเฉพาะกระบวนการจัดประชุมแต่ละครั้ง เนื่องจากผู้รับผิดชอบโครงการดังกล่าว ต้องใช้เวลาในออกหนังสือและการตอบรับการเข้าร่วมประชุมค่อนข้างนาน ทั้งนี้เพราะผู้เข้าร่วมประชุมจาก สปป.ลาว ต้องเป็นระดับที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายของประเทศ (2) ด้านการสนับสนุนงบประมาณพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ ระหว่างสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคายกับนครหลวงเวียงจันทน์ มีค่อนข้างน้อย เนื่องจาก สปป.ลาว ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ สภาพปัญหาในประเทศมีหลายเรื่องที่ต้องพัฒนาแก้ไข การใช้งบประมาณมีการจัดลำดับความสำคัญ และขึ้นกับนโยบายผู้บริหารประเทศ ส่งผลให้การมองสภาพปัญหาที่แตกต่างจากประเทศไทยในการสนับสนุนงบประมาณ (3) ด้านระบบการรายงานและการส่งต่อผู้ป่วยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการพัฒนาระบบป้องกันควบคุมโรคฯ แต่ยังมีสภาพปัญหาการส่งต่อและมีการรายงานผู้ป่วยโรคที่ไม่สามารถติดตามการรักษาผู้ป่วยโรคจาก สปป.ลาว ได้ครอบคลุมทุกราย ประกอบกับการรายงานข้อมูลผู้ป่วยโรคจาก สปป.ลาว ค่อนข้างล่าช้าสืบเนื่องจากโรงพยาบาลหนองคายเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ ผู้ป่วยเข้าสู่ระบบการขึ้นทะเบียนล่าช้า เพราะต้องประสานระหว่างคลินิกโรคกับแผนกต่าง ๆ ส่งผลให้การรายงานผู้ป่วยโรคให้ สปป.ลาว ล่าช้าไปด้วยซึ่งทางคลินิกโรคได้รับทราบและร่วมวางแผนแก้ไขปัญหากับผู้รับผิดชอบงานโรคของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคายแล้ว รวมถึงผู้ป่วยโรคจาก สปป.ลาว มีบางส่วนที่ไปรับการตรวจวินิจฉัยและรักษาที่โรงพยาบาลเอกชน ทั้งในพื้นที่ของจังหวัดหนองคายและจังหวัดใกล้เคียง ส่งผลให้ไม่เข้าสู่ระบบของการรายงานตามระบบส่งต่อผู้ป่วยโรค ทั้งนี้เป็นเพราะผู้รับผิดชอบงานในโรงพยาบาลเอกชนมีการเปลี่ยนบุคลากรรับผิดชอบบ่อยครั้ง และโรงพยาบาลใกล้เคียงไม่ทราบขั้นตอนการดำเนินงานดังกล่าว

3. การประเมินความสำเร็จ ของการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ พบว่าความสำเร็จของการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคฯ คือ (3.1) การรายงานจำนวนผู้ป่วยโรคก่อนการพัฒนาระบบฯ มีการรายงานผู้ป่วยโรคเพียง จำนวน 1 ราย แต่หลังการพัฒนาระบบฯ มีการรายงานผู้ป่วยโรคเพิ่มขึ้นเป็น 28 ราย ในจำนวนนี้เป็นผู้ป่วยสมัครใจรักษาในจังหวัดหนองคาย จำนวน 9 ราย ส่งต่อผู้ป่วยไปรักษาที่

สปป.ลาว จำนวน 10 ราย และมีการติดตามผลการรักษา จำนวน 6 ราย ที่ขึ้นทะเบียนการรักษาที่ สปป.ลาว มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิตจำนวน 1 ราย และไม่สามารถติดตามผู้ป่วยได้ จำนวน 3 ราย (3.2) ผลการประเมินคุณภาพการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวการบันทึกความร่วมมือ พบว่า ทุกมาตรฐาน คะแนนภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ มาตรฐานด้านความเหมาะสม (คะแนนภาพรวม ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.33$ และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.37) 2) มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ (คะแนนภาพรวม ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.30$, และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.22) มาตรฐานด้านความถูกต้อง (คะแนนภาพรวม ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.26$ และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0.17) และมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (คะแนนภาพรวม ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.21$ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.= 0.29) (3.3) ผลการประเมินความพึงพอใจของบุคลากรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ต่อการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ตามแนวทางการบันทึกความร่วมมือ พบว่า ภาพรวมของบุคลากรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.38) และด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.25) ตามลำดับ สำหรับ ด้านการสะท้อนกลับข้อมูล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.52) ดังนั้น การพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรคตามแนวชายแดนไทย-ลาว ควรมีการสร้างกรอบแนวทางการบันทึกความร่วมมือเป็นเครื่องมือในการเฝ้าระวังโรคที่เป็นปัญหาอื่นๆ ในพื้นที่ เพื่อขยายผลการเฝ้าระวังโรคติดต่อที่สำคัญ หรือโรคติดต่ออันตรายในพื้นที่ชายแดนไทย หรือประเทศเพื่อนบ้าน เช่น โรคติดต่ออุบัติใหม่ โรคติดต่อร้ายแรง เป็นต้น ในระดับจังหวัด ควรสร้างกลไกการเชื่อมโยงการพัฒนางานชายแดน โดยเชื่อมโยงความสอดคล้องของกรอบนโยบายเกี่ยวกับงานชายแดน ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับพื้นที่ ให้สามารถขับเคลื่อนงานชายแดนอย่างเป็นระบบ ตลอดจนส่งต่อข้อมูลสารสนเทศไปยังส่วนกลางได้อย่างครบถ้วน ถูกต้อง ทันเวลา และควรมีการพัฒนาเครื่องมือการดำเนินงาน โดยเฉพาะระบบการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมวัณโรค ระบบการส่งต่อผู้ป่วยวัณโรค และระบบการรักษา ระหว่างชายแดนในแต่ละภาษาร่วมกันระหว่างเครือข่ายให้เป็นปัจจุบัน ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ก่อนนำไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป